2.1.1.3. Argüman

Argüman, belli kanıtlara dayanarak ortaya çıkarılan yeni bir yargıdır. Sonuç önermesine destek olan önerme veya önermelere **öncül** adı verilir. Öncüllerden sonuca varma işlemine **argümantasyon** denir. Sonuç, yeni bir yargıdan oluşabilir. Burada önemli olan öncüllerin sonuç yargısına dayanak oluşturmasıdır.

Örnek
1. Öncül önerme: Üniversite sınavında başarılı olmak istiyorsanız planlı çalışmalısınız.
2. Öncül önerme: Planlı çalışmak, zihni yöntemli çalışmaya yönlendirir.
Sonuç önermesi: O hâlde sınavda başarılı olanlar zihinlerini yöntemli çalışmaya yönlendirebilenlerdir.

Yukarıdaki örnekte verilen önermeler tek başına argümanı temsil etmez. Argüman, önermeler zinciri hâlinde bulunur ve pek çok sayıda önermeden oluşabilir. Önerme seti içinde hiçbir önerme birbiriyle çelişmiyorsa biçimsel geçerlilik taşıyabilir ama bu onun geçerli bir argüman olması için yeterli değildir.

Argümanın geçerli olabilmesi, önermelerin verdiği bilginin doğru olmasını da gerektirir. Yani bir argümanın geçerliliği, mantık ve bilgi açısından doğru olmasına bağlıdır. Bunlardan biri eksikse o argüman zayıf veya geçersizdir. Bir argüman, "sağlam" ile "ikna edici olmayan" arasında farklı düzeylerde nitelendirilebilir.

Argüman konusunda diğer bir husus da argümanın kasten hileli kurulmasıdır. Eğer bir argüman, karşı görüşü çürütmek için onu söyleyenin kişiliğine saldırı içeriyorsa, onu şaşırtmak için mantık dışı sorulardan oluşuyorsa, bilerek ve istenerek ustaca tutarsız şekilde kuruluyorsa bunlar tartışmayı kazanmak için öne sürülen hileli argümanlar (safsata, sofistik) olarak kabul edilir.

Uygulama

Aşağıda bir haber ve bu habere dair yapılan çeşitli yorumlara yer verilmiştir. Bunları okuyup verilen soruları cevaplayınız.

S. Hawking (Havking): "Küresel ısınma devam ederse Dünya'daki yaşam Venüs'teki gibi son bulabilir."

Fizikçi Hawking, gazetelere yansıdığı üzere (7 Kasım 2017) böyle devam ederse küresel ısınmanın Dünya'da yaşamın sonunu getireceğini söyledi (Görsel 2.2). "İklim değişikliğinin olmadığını savunan biriyle karşılaştığında onlara Venüs'e gitmelerini salık verin (Görsel 2.1). Yolculuk masraflarını ben karşılarım." dedi. S. Hawking'in argümanının dayanakları aşağıda verilmiştir.

- Venüs, Güneş'e en yakın ikinci gezegendir.
- Venüs'te dört milyar yıl öncesinde Dünya'dakine benzer bir yaşam vardı.
- Venüs'te sera gazlarının etkisiyle sıcaklık artmaya başladı.
- Zamanla Venüs'te yüzey ısısı 460 °C'lere yükseldi ve rüzgârlar saatte 290 km hızla esmeye başladı.

Görsel 2.1: Venüs

Görsel 2.2: Dünya

- Dünya da Venüs'e benziyor.
- Dünya'da da sera gazlarının etkisi ve sıcaklık artıyor.
- Dünya da Venüs'ün kaderini paylaşacak ve 300-500 yıl içinde yaşanmayacak hâle gelecektir.

Bu haberlere binlerce yorum yapılmış bulunuyor. Bunlardan birkaçı şu şekildedir.

√ Hawking çok meşgul, her gün yeni bir kuram geliştiriyor. Teoriler pratiğe pek uymuyor.

√ Teoriler eksik veya hatalı olabilir. Ancak farklı teorilerin yardımıyla pek çok şeyi biliyor ve öngörülerde bulunabiliyoruz.

√ Hawking, bir gün olacak diyor. 7,5 milyar yıl sonra da olabilir. Çok kaygılıysanız takviminize bir yandan çentik atmaya başlayabilirsiniz.

√ İyi bir iklim uzmanı olmak için bir lisans derecesine, dahası muhtemelen bir master derecesine, sonra da bir doktora ve "post doc" (doktora sonrası) eğitimine ve yıllarca süren çalışmalara ihtiyaç vardır. Ancak iklim değişiklikleri için bir çaba göstermeyelim veya masraf yapmayalım görüşündeyseniz bunun için tek ihtiyacınız olan şey bir bilgisayar ve İnternet bağlantısıdır.

√ Nükleer savaşlar yüzünden Dünya'daki hayatın bitmesi daha gerçekçi, daha büyük bir olasılık sayılır.

√ Dünya'daki ısınmayı beklemeye gerek yok. Dünya'nın sonunu göçler getirecek, ısınma yüzünden olacakları zaten göremeyeceğiz.

√ Dert etmeyin, bürokrat ve uzmanlar nasıl olsa bu sorunu çözecektir, siz işinize gücünüze bakın.

√ Hawking, her geçen gün kafayı yiyor. Venüs'ün Güneş'e yeryüzünden 26 milyon mil daha yakın olduğunu bilmiyor mu?

√ Onunla aynı fikirdeyim. Ay'ı kolonize etmek ve sonra da gezegenleri en kısa zamanda ele geçirmek gerekiyor. Dünya büyük bir risk altında ancak küresel ısınma yüzünden değil astreoidler yüzünden. Küresel ısınma sadece bilgisayar simülasyonları ile oluşturulan bir spekülasyon ama dünyaya bir asteroidin er ya da geç çarpacağı %100 kesinlikle biliniyor. Küresel ısınma saçmalığına yüz milyarlarca dolar harcamak yerine parayı asteroid algılama ve saptırma programlarına yönlendirmek gerekiyor. Eğer iyi bir hazırlık yapılırsa, asteroidler saptırılıp gezegen kurtarılabilir. Paraları yanlış projelerde tüketmek insanlığa büyük bir kötülüktür.

www.dailymail.co.uk

Sorular

1. **Hawking'i destekleyen kişiler, hangi sav (yargı, önerme) veya argümanları öne sürmektedir?**
2. **Hawking'e karşı hangi savlar (yargı, önerme) veya argümanlar öne sürülmektedir?**

Uygulama

Aşağıda bazı hatalı akıl yürütme türleri ve örnekleri verilmiştir. Bu hataları inceleyip bunlardan hareketle boş bırakılan yerlere kendi örneğinizi yazınız.

HATALI AKIL YÜRÜTME TÜRÜ	ÖRNEK
Kısır Döngü Birinci önermenin ikinci bir önermeye atıfta bulunarak desteklenmesine rağmen ikinci önermenin de zaten birinci önermeyle destekleniyor olması hâli.	O, çalışmayı sevmediği için tembeldir. Tembel olduğu için de çalışmayı sevmez. **Sizin örneğiniz:** ....
Alakasız Sonuç İddia edilen şeyle alakası olmayan bir sonuç çıkarılmasından doğan hata.	Öğrenciler not istediğine göre hocanın notu kıt olmalıdır. **Sizin örneğiniz:** ....
İspatlama Mecburiyeti Bir şeyin yanlışlığının ispatlanamamış olması nedeniyle doğru olduğunu ya da doğruluğunun ispatlanamamış olması nedeniyle yanlış olduğunu ileri sürmek.	Zülal, evrenin sonsuz olduğunu söyledi. Fakat bunu ispat edemediğine göre demek ki evren sonsuz değildir. **Sizin örneğiniz:** ....
Yetersiz Örnek Sınırlı ya da az sayıda örnek ile hemen genelleme yapma hatası.	Savaş tankları arabalardan daha fazla yakıt harcar, o hâlde dünyadaki petrol tüketiminin büyük bir kısmı tanklar tarafından yapılıyor. **Sizin örneğiniz:** ....

Alev Alatlı, Safsata Kılavuzu